

Zimozelen okoličnatý

Chimaphila umbellata (L.) W. Barton

Stupeň ohrožení: C1

POPIS

Polokeř s přímou, až 25 cm dlouhou, ve spodu chudě větvenou, hranatou lodyhou. Listy jsou kopinaté až obvejčité, 2,5 až 5,5 cm dlouhé, s ostře pilovitým okrajem. Svrchní strana čepele je lesklá a tmavozelená, na rubu pak světlezelená. Níčí květy na žláznatě pýřitých stopkách skládají 4-7květý chocholík. Kališní lístky vejčité, dlouhé do 2 mm, korunní lístky široce vejčité bílé nebo narůžovělé, dorůstající 5 až 6,5 mm. Kvete od června do srpna, plodem je kulovitá tobolka.

EKOLOGICKÉ NÁROKY

Druh suchých a světlých lesů, zejména reliktních (ale i sekundárních) borů a borových dobřav na silikátových i bazických podkladech. Rozmnožuje se převážně vegetativně, velmi silně je vázán na mykorhizu. V rámci fytocenologických zápisů nebyl téměř zachycen. V databázi jsou pouze dva údaje (jeden pro asociace *Dicrano-Pinetum* a druhý pro *Luzulo albidae-Quercetum*). V lesnicko-typologické databázi zimozelen také prakticky chybí. Uváděn je jen v 10 případech, vesměs pro SLT chudších edafických kategorií 2.-4. LVS.

ROZŠÍŘENÍ

Areál zimozelenu nesouvisle zaujímá mírné pásmo severní polokoule od S Ameriky, přes Evropu, do střední Asie. V Evropě se vyhýbá oblastem s oceánickým klimatem. Najdeme jej od Švýcarska do středního Švédska, na východ zasahuje přes Evropskou část Ruska, Ural až k Jeniseji. V České republice se zimozelen ještě v průběhu 20. století vyskytoval roztroušeně po celém území, s výjimkou horských oblastí. V nálezové databázi je stále evidováno 526 údajů, převážně z mezofytika, velká část z nich však patří již minulosti. Silnější populace jsou uváděny z východních Čech, Tišnovska, Pošumaví, lokality jsou dále na Třeboňsku a Zlínsku. Ostatní výskyty převážně zanikly.

PŘÍČINY OHROŽENÍ

Markantní ústup zimozelenu z území ČR je nejspíš důsledkem změn lesního hospodářství a celkového využívání krajiny, ke kterým došlo v průběhu 20. století. Významnou roli také může hrát všeobecná eutrofizace.

SEZNAM LITERATURY

ČEŘOVSKÝ J., FERÁKOVÁ V., HOLUB J., MAGLOCKÝ Š., PROCHÁZKA F., 1999. Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů ČR a SR. Vol. 5. Vyšší rostliny. Příroda a. s., Bratislava, 456 p.

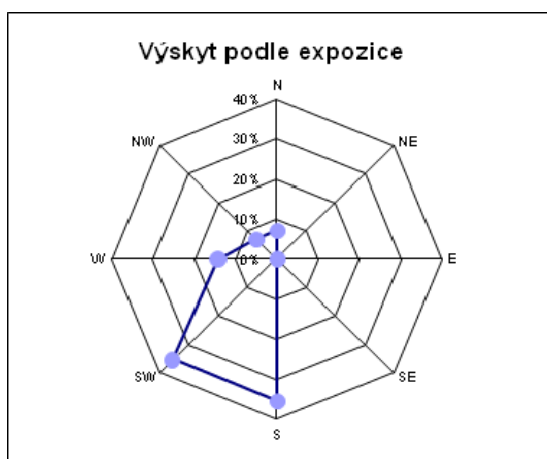
GRULICH V., 2012. *Red List of vascular plants of the Czech Republic: 3rd edition*. Preslia 84: 631-645.

KŘÍSA B., 2003. *Pyrolaceae Dumort. – hruštičkovité*. In: HEJNÝ S., SLAVÍK B. (eds). Květena České republiky. Vol. 2. II. vyd., Academia, Praha, 508-517 pp.

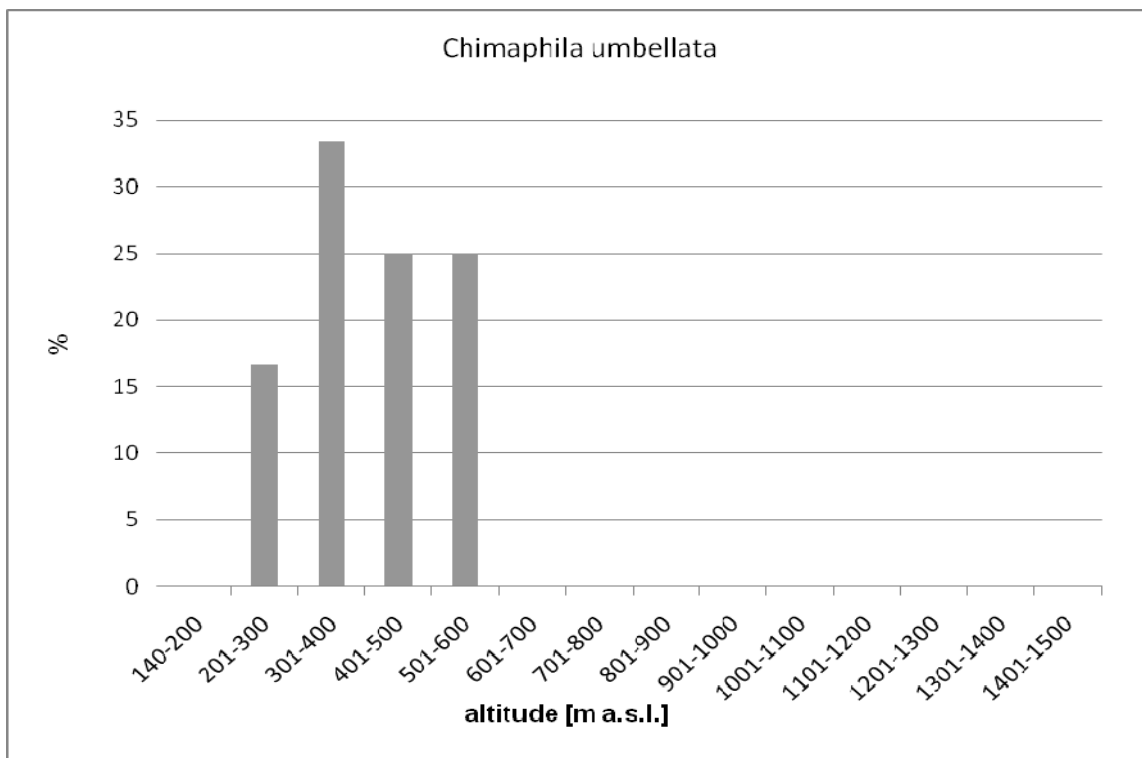
KŘÍŽ K., BAŽANT V., 2007: *Záchranný program kriticky ohroženého zimozelenu okoličnatého na území ČR*. In. DRESLEROVÁ J., PACKOVÁ P. (eds). *Ohrožené dřeviny ČR*. CD ke Geobiocenologickým spisům, svazek č. 12. Sborník příspěvků z konference konané 8. - 9. února 2007 v Brně. MZLU, Brno.

PAULIČ R., 2013. *Chimaphila umbellata* (L.) W. Barton – zimozelen okoličnatý. In. LEPŠÍ P., LEPŠÍ M., BOUBLÍK K., ŠTECH M., HANS V. (eds.). *Červená kniha květeny jižní části Čech*. Jihočeské muzeum v Českých Budějovicích, České Budějovice, pp. 132.

ÚRADNÍČEK L., MADĚRA P., TICHÁ S., KOBLÍŽEK J., 2010. *Dřeviny České republiky*. II. vyd. Lesnická práce, Kostelec n. Č. L., 368 p.

Výskyt podle nadmořské výšky

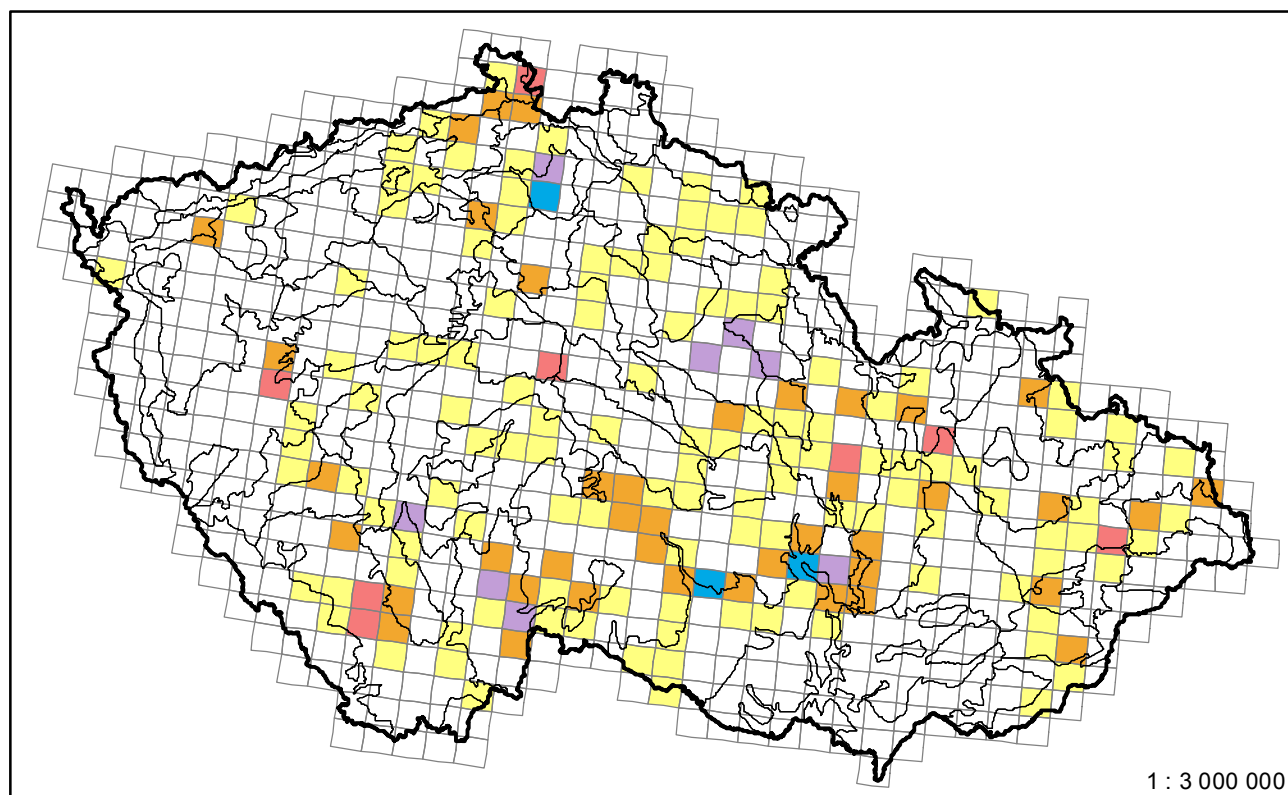

Výskyt podle SLT

	extreme			acid				trophic						humus enriched			water enriched			gleying			wet		turf
	X	Z	Y	M	K	N	I	S	F	C	B	W	H	D	A	J	L	U	V	O	P	Q	T	G	R
9																									
8																									
7																									
6																									
5																									
4					1			2																	
3								2																	
2				1	3		1																		
1																									
0																									

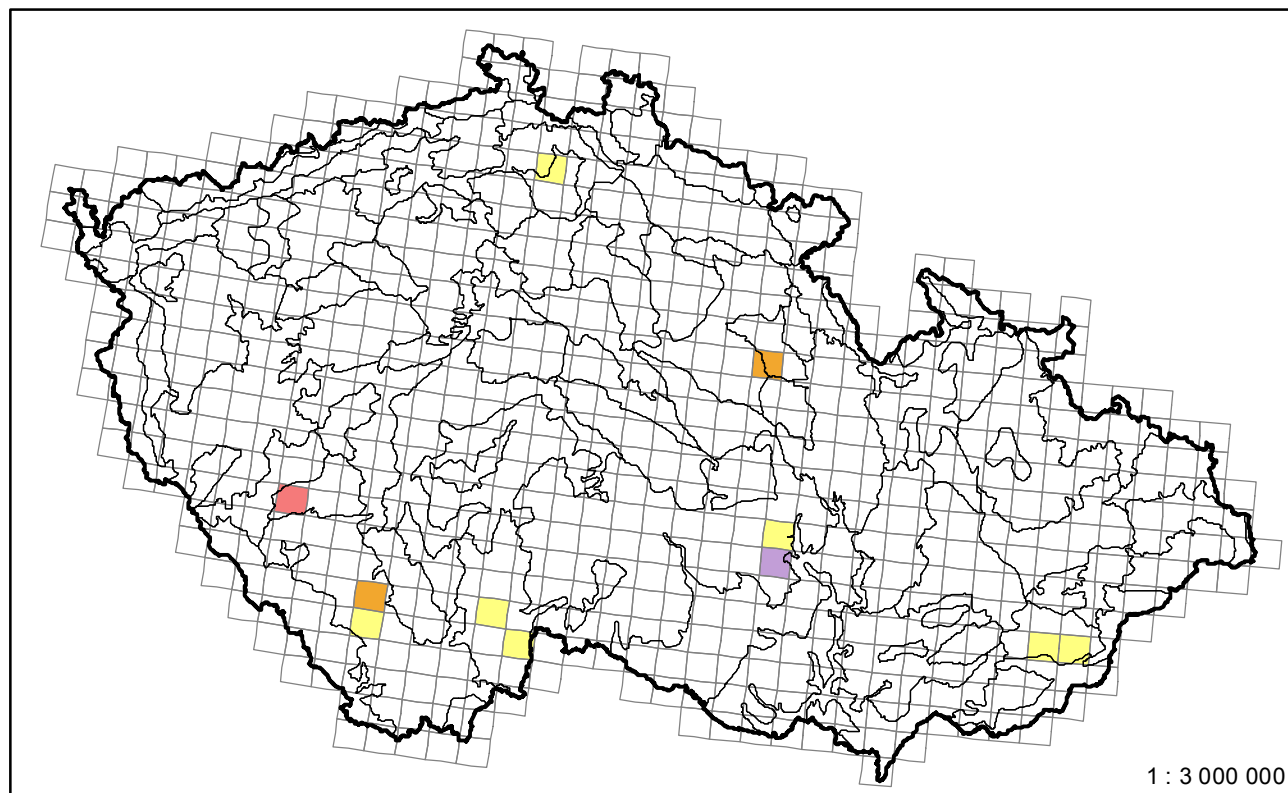

Výskyt do roku 2000

počet lokalit 1 - 2 3 - 4 5 - 6 7 - 9 10 - 11

Výskyt po roce 2001

počet lokalit 1 2 6 21